

Tölgyesi Beatrix¹ 

Az orosz–ukrán háború hatása a balti országokra²

A tanulmány áttekinti az orosz–ukrán háború hatását a balti államokra és válaszaikat az Ukrajna elleni orosz agresszióra 2022 februárja óta, bemutatja a háborúra adott általános politikai és társadalmi reakciókat, a szóban forgó országok fenyegetettségérzésében és a biztonság- és katonapolitikájában bekövetkezett változásokat (különös tekintettel a haderőfejlesztésekre, a stratégiai dokumentumokra és a védelmi költségvetésre), a balti államok orosz agresszióra adott választát a regionális és szövetségi (EU- és NATO-) kezdeményezések tekintetében, az Oroszország elleni szankciók elfogadásában játszott szerepét és az Ukrajnának nyújtott segítségüket a fegyverszállítások és a humanitárius segélyek terén.

Kulcsszavak: balti államok, Ukrajna, Oroszország, biztonságpolitika, védelempolitika

The Impact of the Russo-Ukrainian War on the Baltic States

The article gives an overview of the impact of the Russian-Ukrainian war on the Baltic states and their responses to the Russian aggression against Ukraine since February 2022. The paper presents the general political and social reaction to the war, changes in threat perception and in security and military policy of the countries in question (especially in regards development of the armed forces, strategic documents and defence budget), the answer of the Baltic states to the Russian aggression in terms of regional and alliance (EU, NATO) initiatives, their role in the adoption of sanctions against Russia, their assistance to Ukraine in terms of weapons deliveries and humanitarian aid.

Keywords: Baltic states, Ukraine, Russia, security policy, military policy

Bevezetés

A balti államok (Litvánia, Lettország, Észtország) az európai országok közül a leghevesebben szorgalmazzák évek óta az Oroszországból érkező geopolitikai fenyegetésekkel szembeni védekezést és Ukrajna megsegítését, egyszersmind méretükhöz és lehetőségeikhez viszonyítva a legnagyobb támogatói az orosz agresszió áldozatává vált országnak. A baltiak történelmi okokból mindig is bizalmatlanok voltak az Oroszországi Föderációval szemben, ami miatt sokáig az „EU héjainak”, „bajkeverőknek” is tartották őket az EU-orosz kapcsolatok kontextusában. Az orosz–balti viszonyban fontos szerepe van a helyi orosz ajkú kisebbségnek is, akiket a Kreml gyakran politikai célokra kíván

¹ Tölgyesi Beatrix az NKE doktori hallgatója. E-mail: tolgyesib@gmail.com

² A tanulmány a TKP2021-NVA-16 számú projektnek a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a TKP2021-NVA-16 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

felhasználni, az ő jogfosztott helyzetük miatt kritizálva a balti államokat a nemzetközi fórumokon. Már a 2014-es ukrajnai események (a Majdan-forradalom, a Krím elfoglalása és az Oroszország által támogatott szeparatista akciók a Donbaszban) után voltak olyan félelmek, hogy Moszkva „ötödik hadoszlopnak” használná őket egy, a balti országokkal szembeni agresszió esetén.³ Emiatt minden eszközzel igyekeztek felhívni a figyelmet az orosz hibrid hadviselés veszélyeire, és Ukrajna 2022-es lerohanása után igazolva érezték magukat.

Általános politikai és társadalmi reakció

2022. február 24. egyrészt mindenképpen megrázkódtatást jelentett a balti államok számára, hiszen – főképp az invázió kezdeti szakaszában – a kiszámíthatatlanul viselkedő szomszéd miatt saját magukat is fenyegetve érezték, másrészt viszont nem lepte meg különösebben a baltiakat, hiszen mindig is tisztában voltak az orosz rezsim természetével, és régóta úgy érezték, hogy ott lebeg a fejük felett az orosz agresszió.

A társadalom körében az Ukrajna iránti szolidaritás látványos megnyilvánulásának lehetünk tanúi nemcsak a külsőségek (például ukrán zászlók) terén, hanem jelentős adománygyűjtésekre is sor került, amelynek keretében például Andrius Tapinas újságíró és közéleti személyiség felhívására három nap alatt összegyűjtöttek egy Bayraktar TB2 drón megvásárlásához elegendő összeget, több mint ötmillió eurót. (A török gyártó végül ingyen bocsátott Ukrajna rendelkezésére egy ilyen eszközt, így a megmaradt pénz a drónhoz való lőszerre, humanitárius, védekezési és újjáépítési célokra fordíthaták.⁴)

A politikai és katonai vezetők körében a háborúra adott általános reakció annak hangsúlyozása volt, hogy szükséges a védelem megerősítése mind nemzeti, mind szövetségi szinten.

Habár az ukrajnai műveletek komoly veszteségeket okoztak az orosz haderőnél, ami miatt a balti határoknál csökkent az orosz katonai jelenlét általi közvetlen fenyegetés, a balti államok kormányainak képviselői folyamatosan pesszimista hangvételű kijelentéseket tesznek azzal kapcsolatban, hogy mennyi időbe telhet az orosz haderő harcképességének helyreállítása. A korábbi lett védelmi miniszter, Artis Pabriks 2022 júliusában felvetette, hogy Oroszország mindössze két éven belül újra készen állhat egy új konfliktus elindítására.⁵ Az észt hírszerzés (EFIS) 2023. februári jelentése azt sugallta, hogy az orosz–észti határ közelében lévő orosz képességek mennyiségileg akár négy év alatt helyreállíthatók, noha a szolgálat elismeri, hogy Oroszországnak jóval tovább tart a minőségi helyreállítás.⁶

³ Tölgyesi Beatrix (2021): A balti országok EU-politikája a csatlakozástól napjainkig. In Dobrowiecki Péter – Stepper Péter (szerk.): *Az Európai Unió a 21. században*. Budapest: Antall József Tudásközpont, 313–314.

⁴ *Lithuanian Influencer Launches €5M Crowdfunding to Gift Bayraktar Drone to Ukraine*. [online], 2022. 05. 25. Forrás: Irt.lt [2023. 12. 25.]; Tapinas, Andrius (2022): *Turkey Makes a Gift to Lithuania*. [online], 2022. 06. 02. Forrás: Twitter [2023. 12. 25.].

⁵ *Pabriks: Krievijas armija ir novājina; jebkādu jaunu uzbrukumu tā varētu spēt izvērst pēc diviem gadiem*. [online], 2022. 07. 16. Forrás: nra.lv [2023. 12. 26.].

⁶ *Russian Armed Forces Near the Estonian Border*. [online], 2023. 02. 08. Forrás: Välisluureamet (Estonian Foreign Intelligence Service). [2023. 12. 26.].

Az Oroszországgal kapcsolatos fenyegetettségpercepció kiemelt elemei

A balti percepcióban az Oroszország jelentette fenyegetés számos elemének nagy jelentőséget tulajdonítanak, így a hibrid, dezinformációs fenyegetésnek és a kritikus infrastruktúrára esetlegesen veszélyt jelentő orosz cselekményeknek is. Utóbbi elsősorban a Balti-tenger alatti kritikus és energiainfrastruktúra vonatkozásában értelmezik, aminek aktualitást adott 2023 októberében a Finnország és Észtország közötti Balticonnector gázvezeték és egy távközlési kábel megrongálódása, illetve egy Észtország és Svédország közötti távközlési kábel sérülése, amelyek háttérben a gyanú szerint Moszkva állt. (Ennek kapcsán Edgars Rinkēvičs lett elnök még azt is felvetette, hogy az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének, a NATO-nak le kellene zárnia a Balti-tengert az orosz hajók előtt, amennyiben bebizonyosodik, hogy Oroszország áll a rongálás mögött.⁷)

A balti államok percepciójában az Oroszország felől érkező különböző típusú fenyegetések között a közös határok miatt kiemelt helyet foglal el a hagyományos katonai fenyegetés. Ezen belül a nukleáris fenyegetés miatt talán kevésbé aggodalmaskodnak a baltiak, ami éppen a földrajzi közelséggel magyarázható: Tallinn például mindössze kb. háromszáz kilométerre található Szentpétervártól, ezért egy atomtámadás kevésbé tűnik valószínűnek, mint a hagyományos fegyverzettel történő támadás.

A dezinformációs fenyegetések szintén nagy figyelmet kapnak, elsősorban az orosz ajkú lakosság miatt, habár ez a fajta fenyegetés jelenleg kevésbé aktuális. Számos orosz tévéadót, amely politikai propagandát terjesztett (például RT, REN TV, RTR Planeta), már évekkel ezelőtt betiltottak több balti országban.⁸ A hagyományos katonai fenyegetések és a hibrid fenyegetések között átmenetet képeznek azok a hibrid műveletek, amelyek során katonai egységek álcázva beszivárognak az adott ország területére (például a krími „kis zöld emberkék”), amit egyéb információs, szabotázs- és diverziós akciók, diplomáciai lépések kísérnek azzal a céllal, hogy nyílt hadüzenet nélkül olyan háborús küszöb alatti helyzetet teremtsenek, amelyben nehézkes a katonai agresszió megtörténe felismerése és annak attribúciója, következésképpen az ellene való fellépés is. A balti államok különösen kedvező terepet nyújthatnak ehhez az Oroszországgal közös határok és a meglehetősen nagyszámú, orosz ajkú lakosság miatt.⁹

A balti államok kül- és biztonságpolitikájában, ellentétben a balti-tengeri régió más országaival (Finnország és Svédország NATO-csatlakozása), lényegi fordulat nem történt, mivel a baltiak már évtizedek óta konzisztens külpolitikát folytattak és atlantista irányvonalat képviseltek. Ez a kül- és biztonságpolitika azon területek közé tartozik, amelyekről mindhárom balti ország esetében elmondható, hogy a különböző politikai

⁷ Chiappa, Claudia: *Russia Claps Back at Latvia Amid Balticonnector Investigation*. [online], 2023. 10. 23. Forrás: Politico [2024. 05. 19.]; *President: Baltic Sea Should Be Closed if Russia Is Behind Balticonnector Case*. [online], 2023. 10. 23. Forrás: lsm.lv [2024. 02. 10.].

⁸ *Kremlin Propaganda Channel „RT” Banned in Latvia*. [online], 2020. 06. 30. Forrás: lsm.lv [2023. 12. 26.]; Jačauskas, Ignas – Beniušis, Vaidotas: *Radijo ir televizijos komisija uždraudė Lietuvoje retransliuoti RT programą*. [online], 2020. 07. 08. Forrás: lrt.lt [2023. 12. 26.]; Jačauskas, Ignas: *Dėl pažeidimų rusų kanalo transliaciją nutrauks pusantų metų?* [online], 2018. 02. 13. Forrás: diena.lt [2018. 03. 24.].

⁹ Rác András (2014): *Oroszország hibrid háborúja Ukrajnában. KKI-tanulmányok*, 1(2014): 1–20.

táborok közötti és a társadalmi konszenzus része (néhány marginális aktort leszámítva), és az Oroszországgal szembeni engedékenyebb álláspont, illetve az Oroszországhoz való közeledés már a háború előtt is gyakorlatilag stigmatizálva volt. Az Ukrajna elleni 2014-es, majd 2022-es orosz támadás csak megerősítette a baltiakat ebbéli meggyőződésükben, és még nagyobb intenzitással folytatták a felkészülést az orosz fenyegetések elleni védekezésre.

A balti államok és a szankciók

A balti államok az Oroszország elleni szankciós csomagok legelkötelezettebb támogatói közé tartoznak, és minden ilyen jellegű törekvést támogattak. Ennek oka az Oroszország jelentette fenyegetéstől való félelem, az orosz cselekmények miatti általános felháborodás, illetve az Ukrajna iránti szimpátia. Történelmi tapasztalatukból kifolyólag a baltiak közvetlenül tudják, mit jelent az orosz megszállás és annexió, hiszen többször is a saját bőrükön tapasztalták ezt meg. Emellett az Ukrajnának nyújtott támogatást egyúttal a saját biztonságukba való befektetésként is értelmezik, hiszen különösen a balti országokban elterjedt az a nézet, hogy ha Oroszország sikert arat Ukrajnában, akkor további szomszédos országokat is megtámadhat, a balti államok pedig egykori szovjet tagköztársaságok lévén és földrajzi elhelyezkedésüknél, valamint méretüknél fogva, továbbá az ott élő orosz ajkú kisebbség révén különösen előkelő helyet foglalnak el a Kreml feltételezett célpontjainak listáján. A baltiak gyakran állnak elő javaslatokkal olyan újabb szankciókkal kapcsolatban, amelyeket szerintük célszerű lenne bevezetni.

Például a három balti állam Lengyelországgal együtt a 13. szankciós csomagba javasolt felvenni többféle szektorális megszorítást, így az LNG és az alumínium importjára, a tudástranszferre, tudományos együttműködésre, kutatások finanszírozására vonatkozóan, illetve a repülőgépipar területén a meglévő korlátozások szigorítását és a drónok gyártásához használt anyagok listájának bővítését javasolták.¹⁰

A lett mezőgazdasági miniszter litván és észti kollégái egyetértésével több alkalommal is azt szorgalmazta, hogy vezessenek be uniós szinten szankciókat az orosz élelmiszerekkel és mezőgazdasági termékekkel, elsősorban a gabonával szemben.¹¹ (Mindennek ellenére még 2024 elején is arról számolt be a lett sajtó, hogy az ország élelmiszerboltjaiban továbbra is kaphatók orosz árucikkek, az orosz és belorusz élelmiszeripari és mezőgazdasági termékek importja még nőtt is az elmúlt évben, és több száz millió euró értékűre tehető, amivel az ország a hat legnagyobb importőr közé tartozik az Európai Unióban.)

2024 januárjában a litván, a lett és az észti vámhatóságok vezetői megállapodtak, hogy szigorítják az Oroszországba és Fehéroroszországba exportált, illetve Oroszországon és Fehéroroszországon keresztül harmadik országokba irányuló, szankcióval érintett

¹⁰ *Poland, Baltic States Want to Tighten EU Sanctions on Russia*. [online], 2024. 01. 23. Forrás: Polish Press Agency [2024. 02. 10.].

¹¹ *Struna, Hugo: Baltic States Want to Sanction Russian Food Imports Into the EU*. [online], 2024. 01. 24. Forrás: Euractiv [2024. 02. 10.].

árak ellenőrzését.¹² 2024. február elején az Oroszországból és Fehéroroszországból származó behozatal tilalmáról törvénytervezetet dolgoztak ki a lett mezőgazdasági minisztériumban.¹³

Eközben 2024 februárjában Litvánia 12,2 ezer tonna gabonát vásárolt Oroszországtól 1,95 millió euróért. A litván hatóságok hat hónapos szünet után folytatták a vásárlásokat. Lettország szintén növelte az importot a tél végén, 58,8 ezer tonna gabonát vásárolt Oroszországtól 10 millió euróért.¹⁴ Robin Brooks közgazdász kimutatta, hogy az Ukrajnát támogató és oroszellenes retorikájuk ellenére a balti államok Oroszországba irányuló közvetlen és Közép-Ázsiába irányuló közvetett exportja sohasem esett vissza olyan mértékben, mint a többi EU-tagállamé.¹⁵

2023 szeptemberében a három balti állam megtiltotta az orosz rendszámú járművek behajtását a területükre, ami az Európai Bizottság szankcióinak szigorúbb értelmezését jelentette.¹⁶ A litván vámhatóság bejelentése szerint az orosz rendszámú járműveknek – kivéve a tranzitban Kalinyingrádba közlekedőket – 2024. március 11-ig el kellett hagyniuk az ország területét, ellenkező esetben elkobozták őket.¹⁷

A balti országok az európai uniós szankciókon kívül olyan rendelkezéseket is hoztak, amelyek saját országukra vonatkozóan vezettek be korlátozó intézkedéseket Oroszországgal, illetve az orosz állampolgárokkal szemben. Ezek közül a legnagyobb visszhangja a helyi állampolgársággal nem rendelkező orosz állampolgárok kitiltásának volt.

Lettországban a bevándorlási törvény módosítása az orosz állampolgároknak kiadott tartózkodási engedélyek felülvizsgálatát rendelte el, aminek alapján azon orosz állampolgárok esetében, akik az állampolgárságuk megszerzése előtt Lettország állampolgárai voltak vagy nem állampolgár státusszal¹⁸ rendelkeztek, a tartózkodási engedélyük 2024. január 3-án érvényét veszítette, amennyiben az illető személy nem folyamodott január 2-ig állandó tartózkodási engedélyért. Ebben az esetben legkésőbb április 1-jéig be kellett nyújtaniuk a kérelmet, ha továbbra is az országban kívának tartózkodni.¹⁹ A jogosultság megszerzéséhez A2-es, vagyis alapszintű lett nyelvtudásról szóló igazolást

¹² *Baltic Customs Bodies Agree on Uniform Application of Sanctions on Russia*. [online], 2024. 01. 26. Forrás: Irt.lt [2024. 02. 10.].

¹³ Dieziņa, Sandra: *Russian Goods Still Found in Latvia's Shops*. [online], 2024. 02. 07. Forrás: lsm.lv [2024. 02. 10.].

¹⁴ Кеффер, Лаура: *Литва возобновила закупки российского зерна после шестимесячного перерыва*. [online], 2024. 04. 17. Forrás: Коммерсант [2024. 06. 29.].

¹⁵ Brooks, Robin J.: *The Baltic Are Loud Supporters of Ukraine*. [online], 2023. 11. 20. Forrás: X [2024. 06. 29.].

¹⁶ *Baltic States Ban Vehicles With Russian License Plates in Line With EU Sanctions Interpretation*. [online], 2023. 09. 13. Forrás: Euronews [2024. 02. 10.].

¹⁷ *Lietuvos muitinė: Rusijoje registruoti automobiliai iki kovo 11 dienos turi išvykti iš Lietuvos*. [online], 2024. 03. 01. Forrás: Lietuvos Respublikos muitinė [2024. 06. 29.].

¹⁸ A nem állampolgárok (lett: *nepilsonis*, észt: kodakondsuseta isik, ang.: *non-citizen*) státusza annyiban különbözik az állampolgárokéétól, hogy nem rendelkeznek politikai jogokkal, nem szavazhatnak (az európai parlamenti választásokon sem; noha Észtországban voksolhatnak a helyhatósági választásokon), nem választhatók és nem pályázhatnak állami hivatalokra, illetve egyéb korlátozások is vonatkoznak rájuk, például az ingatlanvásárlásra és a fegyvertartásra vonatkozóan. Ez nem azonos a nemzetközi jogban ismert hontalan státusszal. A nem állampolgárok szabadon élhetnek és dolgozhatnak az országban, utazhatnak az Európai Unión belül, és rendelkezhetnek akár egy másik, például orosz útlevelel is, ami a lett állampolgárok számára tilos, mivel nincs engedélyezve a kettős állampolgárság.

¹⁹ *Updated Information on the Amendments to the Immigration Law*. [online], 2023. 05. 17. Forrás: Office of Citizenship and Migration Affairs of the Republic of Latvia [2024. 08. 11.].

kell felmutatniuk. (A nyelvvizsga-kötelezettség alól a 15 év alattiak és a 75 év felettek, illetve bizonyos betegségekben szenvedők mentesülnek.) Az intézkedés becslések szerint több ezer embert érint.²⁰

Észtország bejelentette, hogy azoknak a nem állampolgároknak, akik az Oroszország által 2023 októberében indított könnyített eljárás keretében felveszik az orosz állampolgárságot, deportációval kell szembenéznük.²¹

2024 elején több balti állam kilátásba helyezte, hogy beszüntetik az orosz oktatási nyelvű iskolák finanszírozását.²² 2024 áprilisában a lett kormány arról döntött, hogy 2026-tól fokozatosan megszünteti az orosz mint második idegen nyelv oktatását az iskolákban.²³

2026. január 1-jétől a lett közmédia minden tartalma csak lettül és az európai kulturális térséghez tartozó nyelven jelenhet meg. (Ebbe nem tartozik bele az orosz nyelv.²⁴)

Az Ukrajnának nyújtott támogatás

A három balti állam nyújtotta GDP-arányosan az egyik legnagyobb mértékű pénzügyi segílyt Ukrajnának 2024 januárjáig (Észtország és Litvánia 1,8%, Lettország 1,5%).²⁵

A balti államok lépéseket tesznek az Ukrajnának nyújtott hosszú távú támogatás intézményesítésére és rendszeresítésére: Litvánia bejelentette, hogy 2024-ben GDP-jének 0,4%-át fordítja katonai támogatásra,²⁶ és új, 200 millió eurós katonai segítségsumagot ígért Ukrajnának a 2026-ig tartó hosszú távú támogatási terv részeként.²⁷

2023. június végén Litvánia két NASAMS légvédelmi rendszert, tíz M113-as páncélozott személyszállító járművet és löszert szállított Ukrajnának. 2023. augusztus végén pedig bejelentette, hogy katonai segítségsumagot szán Ukrajnának. A támogatás löszert tartalmazott Carl Gustaf gránátvetőkhöz, puskákhoz, tengeri megfigyelő radarrendszerekhez, 5,56 mm-es löszerekhez, generátorokhoz és drónelhárító rendszerekhez. A szállítások után a Litvánia által Ukrajnának nyújtott katonai támogatás elérte az 500 millió

²⁰ Demidovs, Viktors: *Thousands of Russians May Be Asked to Leave Latvia From September*. [online], 2023. 08. 28. Forrás: lsm.lv [2024. 02. 11.].

²¹ Az észt belügyminisztérium szerint Oroszország 2022-es, Ukrajna elleni agressziója valójában jelentősen megnövelte az Észtországban élő orosz állampolgárok érdeklődését az észt állampolgárság megszerzése iránt. A probléma inkább az, hogy Oroszország nem engedi, hogy az emberek lemondjanak az állampolgárságukról, ami sokaknak megnehezíti az észt állampolgárság megszerzését. Ots, Mait - Wright, Helen: *Interior Minister Threatens to Deport People Who Take Russian Citizenship*. [online], 2023. 11. 02. Forrás: err.ee [2024. 02. 11.].

²² *Каллас: Правительство планирует прекратить финансирование образования на русском языке*. [online], 2024. 01. 16. Forrás: Postimees [2024. 02. 11.]; Andriukaitytė, Milena: *Jakštas: Ministerija vertina galimybės palaiapsniui atsisakyti rusų mokyklų*. [online], 2024. 01. 04. Forrás: lrt.lt [2024. 05. 19.].

²³ *Правительство приняло решение о постепенном отказе от русского языка как второго иностранного в школах*. [online], 2024. 04. 23. Forrás: delfi.lv [2024. 06. 29.].

²⁴ Clobes, Alexandra - Morwinsky, Oliver - Šimaitytė, Fausta (2024): *Baltic Bastions: New Defence Strategies for Lithuania, Latvia and Estonia*. [online], 2024. 01. Forrás: Konrad Adenauer Stiftung, 3 [2023. 12. 25.].

²⁵ Armstrong, Martin (2022): *The Countries Pulling Their Weight in Ukraine Aid*. [online], 2022. 10. 21. Forrás: Statista [2024. 05. 19.]; Hannén, Isabella - Moyer, Jason C.: *Baltic States' Contributions to Ukraine*. [online], 2024. 01. 29. Forrás: Wilson Center [2024. 02. 11.].

²⁶ Jakučionis, Saulius: *Šimonytė: 2024 metų valstybės biudžetas – saiko biudžetas*. [online], 2023. 10. 04. Forrás: lrt.lt [2024. 02. 11.].

²⁷ *Lithuania Provides New Military Aid Package to Ukraine*. [online], 2023. 12. 20. Forrás: Ukrainska Pravda [2024. 02. 11.].

eurót.²⁸ 2023 decemberében a litvánok több millió töltényt és több ezer lövedéket adtak át Ukrajnának rövid hatótávolságú hordozható páncéltörő gránátvetőkhöz, illetve mintegy ezer tábori ágyat.²⁹ Az ország fontos szerepet játszik az ukrán haderő harcokban megsérült katonai eszközeinek javításában is. A Litvánia által eddig nyújtott támogatás összértéke meghaladta az 1 milliárd eurót, és ennek fele katonai támogatás.³⁰

Lettország mintegy 370 millió euró értékben biztosított katonai felszerelést (drónokat, helikoptereket, tarackokat, kézifegyvereket és személyi felszerelést, lőszer, páncéltörő fegyvereket, légvédelmi rakétákat, üzemanyagot stb.) Ukrajnának, humanitárius segínyt 43,1 millió euró értékben nyújtott, a háborús menekülteket pedig 141,6 millió euróval segítette, fejlesztési támogatást 6,7 millió euró összegben biztosítottak 2023 végéig. Mindezekből az adományokból az állam mellett a civil szervezetek és a társadalom is kivették a részüket.³¹

Észtország 2023 végéig közel 500 millió eurónyi katonai támogatást nyújtott Ukrajnának. Az adományok között szerepeltek a Javelin páncéltörő rakétarendszer rakétái, tarackok,³² páncéltörő aknák, páncéltörő gránátvetők, aknavetők, járművek, kommunikációs berendezések, orvosi felszerelések, egyéni védőfelszerelések (sisakok stb.) és száraz élelmiszer-csomagok. Németországgal együttműködve Észtország két tábori kórházat és orvosi felszereléseket adományozott Ukrajnának közel 15 millió euró értékben. Humanitárius segínyt 25,75 millió euró, fejlesztési, együttműködési és újjáépítési támogatást pedig 12 millió euró értékben biztosított.³³ A 2022. február 24. óta nyújtott és a 2024–2027-es időszakra tervezett észt támogatás teljes összege 1,2 milliárd euró. Ez 316 millió euró polgári segítségnyújtást és 900 millió euró katonai támogatást foglal magában.³⁴

Észtország mintegy 40 000 ukrán menekültet fogadott be (lakosságának mintegy 3%-a), Lettország 50 000–53 000 főt (összslakosságának mintegy 2,7%-a), Litvánia pedig több mint 50 000 vízumot adott ki ideiglenes védelemre, és állítása szerint több mint 80 000-en érkeztek az országba (lakosságának 2,8%-a).³⁵

Az anyagi, katonai, humanitárius támogatáson kívül politikai állásfoglalásaikkal is számos alkalommal kiálltak a balti Ukrajna mellett, és szorgalmazták az Ukrajnát segítő döntések meghozatalát (EU- és NATO-csatlakozás, Oroszország elleni szankciók, a befagyasztott orosz tőke Ukrajna javára való felhasználása stb.).

²⁸ Kaminska, Alvina: *Lithuania to Allocate €340 Mln in Aid to Ukraine in 2024*. [online], 2023. 10. 05. Forrás: Rubryka [2024. 02. 11.].

²⁹ *Lithuania Provides New Military Aid Package to Ukraine 2023*.

³⁰ *Lithuania Transfers to Ukraine Military Technology Vital on the Battlefield*. [online], 2023. 11. 10. Forrás: Ministry of National Defence of the Republic of Lithuania [2024. 02. 11.].

³¹ *Latvia Supports Ukraine*. [online], 2022. 04. 22. Forrás: Cabinet of Ministers of the Republic of Latvia [2024. 02. 11.].

³² Észtország 2023-ban összes (24 db) 155 mm-es, FH-70 típusú tarackját Ukrajnának adományozta, részben azért, hogy ezzel példát mutasson más országoknak. Saballa, Joe (2023): *Estonia Sending All Its 155-mm Howitzers to Ukraine*. [online], 2023. 01. 24. Forrás: The Defense Post [2024. 02. 20.].

³³ *Estonia's Aid to Ukraine*. [online]. Forrás: Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Estonia [2024. 08. 11.].

³⁴ *Estonia's Support to Ukraine*. [online], 2024. 01. 10. Forrás: Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Estonia [2024. 08. 11.].

³⁵ Hannén–Moyer 2024.

Változások a balti országok stratégiai dokumentumaiban

A baltiakat aggodalommal tölti el, hogy az Ukrajnának szánt nyugati támogatás egyes országok (például az Egyesült Államok, Németország) esetében belpolitikai viták miatt veszélybe került, hiszen mindig az lebeg a szemük előtt, hogy hasonló szituációba kerülhetnek ők is egy orosz támadás esetén. Emiatt fokozottabban foglalkoztatja a három államot az a kérdés, hogy mit tehetnek saját biztonságuk garantálása érdekében.³⁶

2023-ban mindhárom balti állam új biztonsági stratégiát publikált. Lettország és Litvánia új biztonsági koncepciót dolgozott ki, Észtország pedig új védelmi tervet a 2024–2027-es évekre.

Litvániában az Állami Védelmi Tanács 2023. november 6-án elfogadta az új állami védelmi tervet (*Valstybės gynybos planas*). A nyilvános, egyszerű és mindenki számára hozzáférhető dokumentumból kiderül, hogyan látja magát az állam háborús helyzetben, és hogyan vesznek részt benne az egyes állampolgárok vagy szervezetek, előíranyozza minden egyes polgár és szervezet helyét az ország védelmében. Rendelkezik továbbá a Nemzeti Általános Védelmi Koordinációs Tanács létrehozásáról is, amely biztosítaná a vállalatok és az állami intézmények közötti együttműködést és a megoldások keresését a helyi közigazgatás szintjén. Az Elnöki Hivatal szerint a terv arra koncentrál, hogy minél több olyan vállalatot, szervezetet, állampolgárt vonjanak be, amely és aki nem tartozik az állam intézményi keretei közé. A nemzeti védelmi terv célja, hogy az átfogó védelem különböző elemei koherens egészként működjenek. A dokumentum kiterjed a fegyveres védelemre, a mozgósításra és a polgári ellenállásra. A terv célja, hogy a fegyveres erők és a NATO, az állami és önkormányzati intézmények, a gazdasági szereplők, a polgárok és szervezeteik összehangolt erőfeszítései és erőforrásai révén megvédje Litvánia szuverenitását és területi integritását a fegyveres támadással szemben.³⁷ Ezzel összefüggésben Litvániában 2024-ben nagy mozgósítási gyakorlatot hajtottak végre.³⁸

Lettország 2023. október 5-én fogadta el az állami védelmi koncepciót.³⁹ A dokumentumot a lett parlament az orosz–ukrán háború miatt gyorsított eljárásban tárgyalta, és elkészítése során figyelembe vették az Ukrajna kapcsán szerzett tapasztalatokat. Az egyik legfontosabb változás a keleti határ megerősítése iránti elkötelezettség, annak megakadályozása, hogy az ellenség meg tudja vetni a lábát az ország területén, ugyanis Andris Sprūds védelmi miniszter szerint „az ukrajnai háború bizonyítja, hogy egy invázió esetén még az ideiglenes területvesztés is hatalmas mennyiségű civil áldozathoz, a polgári és a kritikus infrastruktúra pusztulásához vezet”. A koncepció a fegyveres erők jelentős növelését is előíranyozza. A tervek szerint az aktív szolgálatot teljesítő katonák száma 31 000-re, az általános tartalékosoké pedig 30 000-re emelkedik. A katonai fenyegetéselemzésen alapuló nemzeti védelmi koncepciót az ágazati politika végrehajtására,

³⁶ Clobes-Morwinsky-Šimaitytė 2024: 1.

³⁷ Andriukaiytė, Milena: *Valstybės gynyimo taryba patvirtino Valstybės gynybos planą*. [online], 2023. 11. 06. Forrás: bernardinai.lt [2024. 05. 19.].

³⁸ *Kariuomenė ruošiasi didžiausioms šiu metų pratyboms „Perkūno griausmas 2024“; kviečiami ir aktyviojo rezervo kariai*. [online], 2024. 02. 02. Forrás: lrt.lt [2024. 05. 20.].

³⁹ *Par Valsts aizsardzības koncepcija apstiprināšana*. [online], 2023. 10. 05. Forrás: Latvijas Republikas tiesību akti [2024. 08. 11.].

valamint az operatív tevékenységek és az azokhoz szükséges erőforrások megtervezésére használják.⁴⁰ A koncepciót négy fő cselekvési irányvonal jellemzi Lettország nemzeti védelmét illetően: az elrettentés megerősítése, a védelmi, illetve az ellenálló képesség fokozása, valamint az ország védelmére való képesség és akarat. A védelmi koncepció konkrét célkitűzései között szerepel Lettország külső határainak megerősítése, valamint az állami határőrség kapacitásának fejlesztése. Lettország különösen a kiberfenyegetések, illetve a külföldi hírszerző és biztonsági szolgálatok által jelentett fenyegetések felderítését és elhárítását tervezi. Továbbá várható a nemzeti védelmi rendszer és a Nemzeti Fegyveres Erők (NBS) védelmi képességeinek megerősítése. A védelmi rendszerek terén Lettország légvédelmi, partvédelmi, nagy hatótávolságú rakétatüzérségi és pilóta nélküli légi járművekkel kapcsolatos képességeit fejlesztik, és új páncélozott gyalogsági harcjárműveket vezetnek be. Lettország helyi iparát szorosabban bevonják az országon belüli lőszergyártás növelése érdekében.⁴¹ Az új védelmi koncepció értelmében a 2024/2025-ös tanévtől kezdve a honvédelmi oktatás minden iskolában kötelező lesz. A cél az, hogy a lett gyerekek már fiatal korban elsajátítsák a válság- és háborús helyzetek kezeléséhez szükséges minimális készségeket.⁴²

Észtországban 2023 júliusában hagyták jóvá a 2024–2027-es évekre szóló védelmi tervet, amely a kapacitás és az erők kiépítésén kívül egy katonai és katasztrófa-egészségügyi központ létrehozását is tartalmazza. A fejlesztési terv kulcsszerepet játszik a Védelmi Szövetség (*Kaitseliit*)⁴³ ifjúsági szervezeteinek több mint 7,3 millió euróval történő támogatásában is, miközben ezt a finanszírozást a következő években „jelentősen” növelni kívánják. A tervben benne van az Ämari légibázis leszállópályájának és létesítményeinek rekonstrukciója, új lőszer- és egyéb raktárak, valamint a haditengerészeti kiadások, csakúgy, mint az észti haderő védelmi ipari projektjei társfinanszírozásának növelése, valamint egy lőszeripari park tervezésének finanszírozása. A közepes hatótávolságú légvédelmi rakéták beszerzése, a gépesítés fokozása és lőszerbeszerzések szintén a terv részét képezik. A következő négy évben a lőszerbeszerzések összege meghaladja az 1,2 milliárd eurót. A honvédelmi minisztérium 2024–2027 közötti időszakra vonatkozó fejlesztési terve a tízéves Nemzeti Védelmi Fejlesztési Terv 2031-re épül, biztosítja, hogy az utóbbi tervben kitűzött célok a szükséges időkereten belül megvalósuljanak, és az ehhez szükséges erőforrások rendelkezésre álljanak. A fejlesztési tervekben meghatározott célok az Észti Védelmi Erők főparancsnokának katonai tanácsadásán alapulnak a NATO had-erőképességi céljainak követelményeivel együtt.⁴⁴

Az új védelmi koncepcióval kapcsolatban Észtországban egy úgynevezett nemzeti védelmi szolgálat vagy válsághelyzeti tartalék létrehozásáról is tárgyalnak. A 2023. májusi parlamenti választásokra készült programban a jelenleg kormányon lévő Kaja Kallas

⁴⁰ Suhoveckis, Gatis: *Saeima apstiprina jauno valsts aizsardzibas koncepciju*. [online], 2023. 10. 05. Forrás: tv3.lv [2024. 05. 20.].

⁴¹ Clobes-Morwinsky-Šimaitytē 2024: 2.

⁴² Clobes-Morwinsky-Šimaitytē 2024: 3.

⁴³ A Kaitseliit egy kiképzett, fegyveres civilekből álló önkéntes honvédelmi szervezet, amely a Védelmi Minisztérium irányítása alatt áll. Célja az állam függetlenségének és szuverenitásának, szárazföldi területének és alkotmányos rendjének megőrzése.

⁴⁴ *Minister Approves 2024–2027 Defense Plan*. [online], 2023. 07. 18. Forrás: err.ee [2024. 06. 01.].

miniszterelnök Reformpártja vitát szorgalmazott egy ilyen védelmi szolgálatról. Az elképzelés szerint minden észtt állampolgárnak lehetővé kell tenni, hogy részt vegyen az állam védelmében. A közszolgálati műszolgáltatató és az újságok is felkarolták a kérdést, és a parlamenti pártok képviselői is támogatásukról biztosították egy ilyen védelmi feladatellátás elvét, amely a polgári szolgálat alternatíváját jelentené, és a nők is bevonhatók lennének.⁴⁵

A háború hatása a balti országok védelmi költségvetésére és katonapolitikájára

Litvánia védelmi költségvetése 2008 óta megháromszorozódott. Mindhárom ország katonai kiadásai meghaladják a NATO által minimálisként javasolt, a GDP 2%-ának megfelelő ráfordítást, amelyet rajtuk kívül mindössze hét másik NATO-tag ért el. A három ország az orosz–ukrán háború kitörése után úgy döntött, hogy továbbmegy, és a GDP 3%-át fogja védelemre fordítani.⁴⁶

Litvánia 2023-ban 2,76%-ot különített el védelmi kiadásokra, legkésőbb pedig 2027-ig szeretné elérni a 3%-ot. A védelmi minisztérium közlése szerint a védelmi finanszírozás gyors növekedésének köszönhetően Litvánia új, modern fegyvereket vásárolhat, katonai gyakorlótereket alakíthat ki, laktanyákat, raktárakat, táborokat építhet a szövetségesek fogadására, és javíthatja a csapatok szolgálati körülményeit.⁴⁷ A 2024-es évre a terv 2,77%. A honvédelmi minisztérium számításai szerint egy német dandár, egy harckocsihadosztály és az általános hadkötelezettség finanszírozása 2034-ig bezárólag mintegy 6,6 milliárd vagy 6,8 milliárd eurós beruházást igényelne a jelenlegi védelmi finanszírozáshoz képest. Litvánia védelmi képességeinek ilyen módon történő megerősítésével a nemzetvédelmi kiadások várhatóan már 2024-ben meghaladnák a GDP 3%-át, és 2027-ben akár a 3,53%-ot is elérhetik, azonban egyelőre nem világos, honnan lenne erre pénz.⁴⁸

Lettország azt a célt tűzte ki maga elé, hogy 2027-re a nemzeti GDP 3%-át költi a védelemre. A védelmi költségvetés 2023-ban 986 millió eurót tett ki, ami a GDP 2,25%-ának felelt meg. Ez az arány a következő években várhatóan folyamatosan nőni fog, és 2024-ben eléri a GDP 2,4%-át, 2027-ben pedig a 3%-át.⁴⁹ (A védelmi minisztérium fő költségvetési prioritásai 2024-ben a nemzetvédelmi képességek megerősítése érdekében a következők: a nemzeti fegyveres erők harcképességének javítása a közepes hatótávolságú légvédelem, a partvédelem és a nagy hatótávolságú rakétatüzérségi rendszer beszerzése révén; a lett állampolgárok teljes értékű honvédelmi szolgálatának biztosítása; a nemzeti fegyveres erők tartalékos rendszerének fejlesztése; a katonai infrastruktúra fejlesztése,

⁴⁵ Clobes-Morwinsky-Šimaitytė 2024: 4; Mäekivi, Mirjam - Kersa, Kristina: *Experts Say Estonia Needs Civil Defense Service*. [online], 2023. 11. 23. Forrás: err.ee [2024. 06. 02.].

⁴⁶ Cancian, Mark F. - Monaghan, Sean - Fata, Daniel: *Strengthening Baltic Security: Next Steps for NATO*. [online], 2023. 06. 27. Forrás: Center for Strategic & International Studies [2023. 12. 31.].

⁴⁷ *Lietuvos gynybos išlaidoms šiemet skirta 2,76 proc. BVP*. [online], 2023. 10. 02. Forrás: Lietuvos rytas [2024. 05. 20.].

⁴⁸ Jurčenkaitė, Indrė: *Kiek reikia Lietuvos poreikiams: viską išpildžius, gynybos biudžetas viršytų 3 proc. BVP*. [online], 2024.02.07. Forrás: delfi.lt [2024. 05. 20.].

⁴⁹ *Budžeta izdevumų aizsardzības audzēs straujāk, 2027. gadā novirzot līdz 3% no IKP*. [online], 2023. 12. 07. Forrás: lsm.lv [2024. 05. 21.].

beleértve a Sēlija gyakorlóteret; egy átfogó nemzetvédelmi rendszer bevezetése.) Tervezik továbbá, hogy 2023 és 2027 között évente további 200 millió eurót fordítanak a védelmi költségvetésből a légvédelmi képességek megerősítésére. Figyelembe véve a védelem megerősítéséről szóló legutóbbi kormányhatározatokat, beleértve a légvédelem fokozásának, a keleti határ megerősítésének, valamint a NATO 2024–2025-ös balti légtérvédelmi missziója lettországi tartózkodásának, a védelem finanszírozása 2024-ben a kiegészítő előirányzatot is beleértve 1341 millió euró, és figyelembe véve a pénzügyminisztérium 2024-re vonatkozó GDP-előrejelzését, a védelmi finanszírozás május 1-jén elérte a GDP 3,17%-át.⁵⁰

A GDP-arányos védelmi kiadások tekintetében messze Észtországnak vannak a legambiciózusabb céljai. Az észtek 2023-ban a GDP 2,85%-át költötték védelemre. Észtország 2024-ben szeretné átlépni a 3%-os küszöböt, és GDP-jének mintegy 3,2%-át védelmi kiadásokra fordítani. 2027-ig összesen több mint 5,6 milliárd eurót különítenek majd el a védelmi kiadásokra, ami a GDP 3%-át meghaladó rendszeres éves költségvetést biztosít.⁵¹ (Kusti Salm védelmi minisztériumi államtitkár szerint a GDP 3%-ának megfelelő ráfordítás az állami költségvetés 9–10%-ának felel meg.⁵²)

Sőt, az észtek vezérkari főnök az 5%-os védelmi kiadást is elérendő célként nevezte meg az elkövetkezendő évekre nézve. Martin Herem szerint ez lehetővé tenné Észtország számára, hogy 1,5 milliárd euró értékben lőszert vásároljon Oroszországtól elrettentésére vagy infrastruktúrájának megsemmisítésére, ha Oroszország támadna. Azonban ezt nem tartósan képzelel el, hanem csak néhány évig (a beszerzések miatt), ami után ismét alacsonyabb lehetne a védelmi kiadások szintje. A kérdés szerinte az, mennyi idő áll rendelkezésére Észtországnak, miután Oroszország befejezi az ukrajnai háborút. Szerinte az orosz haderőnek néhány évre lenne szüksége egy újabb támadásra való felkészüléshez, így az észteknek nem biztos, hogy három évnél több idejük lesz felkészülni. Az észtek haderő számításai szerint másfél milliárd lőszerük hiányzik. (A tábornok szerint már azt is tudni lehet, hogy hány fős orosz haderő érkezik Észtországba, és hogyan lehet őket gyorsan megállítani.⁵³)

Hanno Pevkur védelmi miniszter 2023-as bejelentése szerint 2024-ben Észtország védelmi költségvetése először fogja meghaladni a GDP 3%-át, beleértve további 350 millió eurót, amelyet az új állami költségvetési stratégia a lőszerkészletre irányít, ami azt jelenti, hogy Észtország az elkövetkező években 1,35 milliárd euró értékben fog lőszert vásárolni. A védelmi kiadások teljes összege 2024–2027 között mintegy 5,6 milliárd euró lesz, ami a GDP 3,03–3,2%-át jelenti. A védelmi költségvetés több mint 50%-át beszerzésekre, azaz közvetlenül a védelmi képességek kiépítésére fordítják, amivel Észtország NATO-összehasonlításban az élen jár. A következő négy évben a védelmi szövetség közel 300 millió eurót kap, ebből 65 millió eurót a területvédelmet támogató beszerzésekre.

⁵⁰ *Aizsardzibas nozares budzets.* [online]. Forrás: Aizsardzibas ministrija [2024. 08. 11.].

⁵¹ Clobes-Morwinsky-Šimaitytė 2024: 4; Wright, Helen: *Estonia's Defense Budget to Reach 3.2 Percent of GDP in 2024.* [online], 2023. 09. 26. Forrás: err.ee [2024. 06. 02.].

⁵² Kiisler, Indrek: *EDF Chief: Estonia's Defense Spending Could Rise to 5% of GDP in Coming Years.* [online], 2024. 04. 22. Forrás: err.ee [2024. 06. 02.].

⁵³ Kiisler 2024.

Négy év alatt új páncélozott járműveket, további önjáró tüzérségi fegyvereket, HIMARS rakéta-sorozatvetőket, löszereket és aknavetőket fognak beszerezni a hadsereg egységei számára. Emellett közepes hatótávolságú légvédelmi rendszert építenek, illetve hajóelhárító rakétákkal bővítik arzenáljukat. A 2024–2027 közötti időszakban mintegy 442 millió eurót fektetnek be a katonai infrastruktúrába. Az objektumbiztonság, illetve az üzemanyag- és energiaköltségek terén viszont megtakarításokat kívánnak eszközölni, az itt megspórolt pénzt pedig a védelmi költségvetésbe, elsősorban löszervásárlásokba fordítják vissza. A minisztérium szerint a védelmi költségvetés növelése azt jelenti, hogy a növekedés nagy része az észt gazdaság egészét is fellendíti. Például 2022-ben a védelmi minisztérium kormányzati területén megvalósuló védelmi beruházások és gazdasági kiadások 53%-a, azaz 265,5 millió euró jutott el az észt gazdaságba.⁵⁴

A litván haderő célja egy olyan teljes könnyűgyalogsági hadosztály létrehozása 2030-ra NATO- és amerikai segítséggel, amely gyalogsági harcjárművekkel és tankokkal is rendelkezne.⁵⁵ Litvánia egy gépesített gyalogsági zászlóaljat is igyekszik harckocsizászlóaljja alakítani, amelyhez 54 új tankra lenne szükség, habár úgy tűnik, ennek megvalósítására nincs kitűzött határidő.⁵⁶ Lettország és Észtország közösen kíván beszerezni egy német Iris-T közepes hatótávolságú légvédelmi rendszert. A cél, hogy ezek a rendszerek 2025-re üzemképesek legyenek.⁵⁷ Svédországgal 2023 decemberében írtak alá közös megállapodást egy rövid hatótávolságú mobil légvédelmi rendszer beszerzéséről. (A tervek szerint a rendszer első elemei 2025-ben, a teljes rendszer pedig 2027-ben érkezhet Litvániába.)⁵⁸

Lettországban visszaállították a hadkötelezettséget.⁵⁹ (Litvániában erre 2015-ben került sor, szintén az ukrainai eseményekre reagálva, míg Észtországban sohasem szüntették meg.) A cél a nemzeti fegyveres erők személyi állományának bővítése 31 000 aktív és 30 000 tartalékos főre. Lettország 2023-ban mintegy 6500 aktív és 15 000 tartalékos katonával rendelkezett. 2024. január 1-jétől minden 18 és 27 év közötti lett állampolgárságú férfinak katonai vagy polgári szolgálatot kell teljesítenie. A lett nők választhatják majd az önkéntes szolgálatot.⁶⁰

Litvánia szintén változtatásokat eszközölt a vonatkozó jogszabályban, ezek célja a sorkatonai szolgálatot teljesítők, ezáltal a védelemre felkészített állampolgárok számának növelése az általános hadkötelezettség bevezetése nélkül (egy számítógépes program sorsolással dönti el, hogy kinek kell sorkatonai szolgálatot teljesítenie), valamint bizonyos speciális, a haderőnél hiányzó szakmai tudással (például mérnöki, orvosi) rendelkező

⁵⁴ *Pevkur on Estonia's Defence Budget: We Must Contribute More of Our Common Wealth to Defence*. [online], 2023. 09. 27. Forrás: kaitseministeerium.ee [2024. 06. 01.].

⁵⁵ *Lithuania Could Have Army Division Around 2030 – Chief of Defence*. [online], 2023. 01. 19. Forrás: The Baltic Times [2023. 12. 26.].

⁵⁶ Adamowski, Jaroslaw: *Lithuania Wants 54 New Tanks in Tweak to Land Forces Layout*. [online], 2023. 03. 15. Forrás: Defense News [2023. 12. 26.].

⁵⁷ Sytas, Andrius: *Estonia and Latvia Look To Purchase Mid-Range Air Defence From Germany*. [online], 2023. 05. 21. Forrás: Reuters.com [2023. 12. 26.].

⁵⁸ *Lietuva iš Švedijos ketina įsigyti mobilią trumpojo nuotolio oro gynybos sistemą*. [online], 2023. 12. 21. Forrás: Kauno diena [2024. 05. 20.].

⁵⁹ *Obligātais aizsardzības dienests Latvijā būs. Pirmais iesaukums – jūlijā brīvprātīgi*. [online], 2023. 04. 05. Forrás: lsm.lv [2023. 12. 26.].

⁶⁰ Clobes-Morwinsky-Šimaitytė 2024: 3.

fiatalok bevonása.⁶¹ A 2024-ben életbe lépő reform lehetővé tenné, hogy évi 3800-ról 5000-re emeljék a hadköteles fiatalok számát. A minisztérium becslései szerint az aktív tartalék a jelenlegi 28 000-ról 2030-ra hozzávetőleg 47 000–50 000 főre nő. A reform keretében lehetővé tették, hogy közvetlenül érettségi után behívják a fiatalokat, azaz az egyetemi tanulmányok ne jelentsenek felmentést a sorkatonai szolgálat alól, hanem összeegyeztethessék azt a tanulmányokkal. (A biztonsági aggodalmakkal kapcsolatos társadalmi konszenzus mértékét mutatja, hogy még az üzleti élet képviselői is azt mondják, hogy hajlandók lennének néhány potenciális alkalmazottjukat a hadseregbe küldeni. A Litván Üzleti Konföderáció vezetője szerint „az ukrajnai háború kezdete óta az üzleti élet fő prioritása az állam biztonsága.”) Jelenleg évente négyezer főt hívnak be, a reform után legalább ötezret szeretnének.⁶² A behívandók életkorát a korábbi 18–23 év helyett 18–21 évben határozták meg.⁶³ A nők bevonásáról a sorkatonai szolgálatba egyelőre viták folynak.

Észtország is arra törekszik, hogy kétszeresére növelje harcképes lakosságának számát, igaz, célévet nem adnak meg.⁶⁴ Lettország esetében a cél 50 ezer fő 2027-ig.⁶⁵

Lettország a tervezettnél korábban, már 2027-ben kívánja elérni a GDP 3%-ának megfelelő védelmi ráfordítást. A lett védelmi minisztériumnak három olyan programja van folyamatban, amelyet fel kívánnak gyorsítani Lettország védelmi kapacitásának megerősítése érdekében. Ezek az ellenséges hajók elleni parti védelem, a tüzérségi rendszerek és a közepes hatótávolságú légvédelmi rendszerek.⁶⁶ 2022 júliusában a lett védelmi minisztérium azt közölte, hogy felkérő levelet küldött meg nem nevezett számú hordozórakéta megvásárlására az Egyesült Államokba, ez egy közös balti projekt keretében, amerikai támogatással valósulna meg. Litvánia 2022 decemberében megállapodott az Egyesült Államokkal nyolc darab HIMARS rakétavető és hozzákapcsolódó felszerelések adásvételéről egy 495 millió dolláros ügylet keretében. Észtország szintén 2022 végén szerződést írt alá az Egyesült Államokkal hat darab HIMARS rakéta-sorozatvető vásárlásáról. (Ez a fegyverrendszer rendkívül hatékonynak bizonyult 2022-ben az ukrajnai hadszíntéren.) A több mint 200 millió dollár értékű megállapodás Észtország történetének eddigi legnagyobb fegyverbeszerzése.⁶⁷

⁶¹ *Privalomiosios pradinės karo tarnybos pokyčiai – svarbus žingsnis visuotinio šaukimo link.* [online], 2023. 12. 12. Forrás: Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija [2024. 08. 12.]; Valiauskaitė, Aistė – Anilionytė, Jūratė: *Part-Time Student, Part-Time Soldier? Lithuania's Conscription Reform Comes Under Fire.* [online], 2023. 08. 15. Forrás: lrt.lt [2023. 12. 26.].

⁶² *Privalomiosios pradinės karo tarnybos pokyčiai – svarbus žingsnis visuotinio šaukimo link. Lithuania's Mod Drafts Conscription Amendments, Removing Exemption for Students.* [online], 2023. 08. 09. Forrás: lrt.lt [2025. 01. 04.]. *Tėsiams ginčai dėl šauktinių reformos: galbūt į kariuomenę šaukti abiturientus?* [online], 2024. 02. 23. Forrás: delfi.lt [2024. 05. 20.].

⁶³ *Pikelytė, Martyna: NSGK pritarė jaunuolių karinei tarnybai šaukti iš karto po mokyklos.* [online], 2024. 05. 15. Forrás: lrt.lt [2024. 05. 20.].

⁶⁴ *Milewski, Lukas: How Long Do the Baltic States Have? Planning Horizons for Baltic Defense.* [online], 2023. 07. 11. Forrás: Foreign Policy Research Institute [2023. 12. 25.].

⁶⁵ *Adamowski, Jarosław: Latvia to Boost Defense Spending With Naval Missile, Himars Deals.* [online], 2023. 02. 14. Forrás: Defense News [2023. 12. 26.].

⁶⁶ *Adamowski: Latvia to Boost...*

⁶⁷ *Adamowski, Jarosław: Estonia Buys HIMARS, as Eastern Allies Boost Artillery Arsenal.* [online], 2023. 12. 05. Forrás: Defense News [2023. 12. 26.].

Szövetségi kezdeményezések válaszul az orosz agresszióra

Valdemaras Rupšys litván vezérkari főnök 2023 elején úgy nyilatkozott, fel kell készülni arra, hogy „ez a háború sokkal szélesebb lehet, mint csak a keleti fronton Oroszországgal”, ezért a védelemnek kell lennie a legfőbb prioritásnak, ami a szövetségesek segítségével valósítható meg.⁶⁸

2023 decemberében a litván és a német védelmi miniszter megállapodást írt alá egy dandárnyi (4800 fő) német katona állandó litvániai állomásoztatásáról. A tervek szerint 2026-ban ebbe a dandárba integrálják az előretolt haderő zászlóaljharccsoportját (NATO Enhanced Forward Presence Battle Group Lithuania), többnemzetiségű zászlóaljja alakítva. A lépést Arvydas Anušauskas litván védelmi miniszter úgy kommentálta, hogy az jelentősen növelni fogja a védelmi potenciált, erősíti a NATO elrettentési erejét és kollektív védelmét.⁶⁹ A dandár nagy része várhatóan 2025-ben és 2026-ban érkezik, a német dandár pedig 2027-ben éri el a teljes műveleti képességet.⁷⁰ A dandár diszlokációjáról Ukrajna lerohanása után kezdtek el beszélni, Németország 2023 júniusában jelentette be az erre vonatkozó kötelezettségvállalást. (2017 óta Németország vezeti a Litvániába telepített NATO nemzetközi szövetséges zászlóaljat is).⁷¹

Lettország is még erősebb NATO-jelenlétet szeretne elérni. A hosszú távú cél egy olyan teljes értékű szövetséges dandár állomásoztatása az országban, amely a nemzeti fegyveres erők mellett képes hozzájárulni Lettország védelméhez.⁷² Artis Pabriks védelmi miniszter rámutatott, hogy növelni kell a NATO-erők jelenlétét Lettországban, amire vonatkozóan pozitív eredmény született a 2022. júniusi madridi NATO-csúcson.⁷³

Észtországban a védelem és az ellenállás megerősítése érdekében felállítottak egy hadosztályt, amelyhez egy brit dandár (1000–5000 fő) is tartozik. Az Észtországban állomásozó NATO-csapatokért Nagy-Britannia felel. A védelmi erők teljes létszámát 26 700-ról 43 700 katonára növelik.⁷⁴

A háború kitörése után a NATO 40 000 fős Reagáló Erejét (NATO Response Force, NRF) először aktiválták, a VJTF (Very High Readiness Joint Task Force) egyes elemeit pedig a keleti szárnyra telepítették. Az inváziót követő első hónapban a szövetségesek további 8900 katonát vezényeltek az eFP- (*enhanced forward presence*) harccsoportokba – az Egyesült Államok európai erőinek összlétszáma 100 000 fölé emelkedett (10 000 Lengyelországban és 2500 a Baltikumban).⁷⁵ Június 7-ig Németország további 500 katonát vezényelt Litvániába, és további 3000 fős magas készségű dandárt helyezett készenlébbe. A szövetségesek drámaian megnövelték a harci repülőgépek

⁶⁸ Lithuania Could Have Army Division Around 2030 – Chief of Defense 2023.

⁶⁹ Lietuva ir Vokietija pasirašė brigados dislokavimo Lietuvoje veiksmų planą. [online], 2023. 12. 18. Forrás: alfa.lt [2023. 12. 26.].

⁷⁰ Clobes-Morwinsky-Šimaitytė 2024: 2.

⁷¹ Istorinis sprendimas: Anušauskas ir Pistorius pasirašė planą dėl Vokietijos brigados dislokavimo Lietuvoje. [online], 2023. 12. 18. Forrás: tv3.lt [2023. 12. 26.].

⁷² Clobes-Morwinsky-Šimaitytė 2024: 3.

⁷³ Pabriks: Krievijas armija ir novājina... 2022.

⁷⁴ Clobes-Morwinsky-Šimaitytė 2024: 4.

⁷⁵ Vandiver, John (2022): US Has 100,000 Troops in Europe for First Time Since 2005. [online], 2022. 03. 15. Forrás: stripes.com [2024. 06. 23.].

és a haditengerészeti járőrözések számát a balti-tengeri térségben – beleértve egy amerikai repülőgép-hordozó csapásmérő csoport jelenlétét is. A szövetségesek tengeri válaszlépései során a NATO Állandó Haditengerészeti Csoportjai (Standing Naval Groups) az elmúlt 30 évben először voltak teljes létszámban jelen – a NATO parancsnoksága alatt 50 hajó állomásozott a Balti-tengeren, köztük fregattok, rombolók és aknazedők, így a szövetség második legnagyobb flottája volt az Egyesült Államoké után.⁷⁶

Az eFP valamennyi vezető nemzete – Kanada, Németország, az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság – növelte erőit és felszerelését a térségben, demonstrálva a NATO északkeleti szárnyának megerősítésére vonatkozó szövetségi szintű álláspontot. Ezek az erőfeszítések két kulcsfontosságú okból voltak kritikusak. Egyrészt a Szövetség egyik legjelentősebb földrajzi sebezhetőségét kezelték az euroatlanti béke és biztonság számára jelentős kihívást jelentő pillanatban. Másrészt az érintett nemzetek erős politikai jelzéseket küldtek a NATO erejéről: az Egyesült Államok és Kanada folyamatos transzatlanti összpontosítása, az Egyesült Királyság brexit utáni vezető szerepe az euroatlanti és különösen a balti államok biztonságában, valamint Németország azon új szerepe a biztonság európai garantálójaként, amely az orosz inváziót követő német biztonságpolitikában a *Zeitenwende* kulcseleme, ami a német védelmi beruházások növelésében és a szövetségi kezdeményezésekben betöltött szerepének megerősítésében nyilvánul meg.⁷⁷

A 2022-es madridi csúcstól a NATO balti-tengeri pozíciója az alábbiak tekintetében változott: nagyobb harci alakzatok, jelentősen megnövelt magas készségű erők a megerősítési kapacitás növelése érdekében, több előre elhelyezett felszerelés a harcra való alkalmassá tételhez. A szövetségesek megállapodtak abban, hogy a többnemzetiségű eFP-zászlóaljakat „szükség esetén és ahol szükséges” dandárokra fejlesztik, és üdvözölték az eFP-keretnemzetekkel és balti vendéglátóikkal való együttműködést a hadosztályszintű parancsnoki struktúrák létrehozása érdekében. A haderőkészültségi stratégiában a hidegháború óta nem látott váltás keretében a szövetségesek elfogadták az új haderőmodellt, vállalva, hogy a 15 napos készenlétnél lévő NRF-et 40 000-ról 300 000 katonára növelik, további 200 000 fővel, akik 6 hónapon belül bevetethetők. Az új haderőmodell háromszintű: 100 000 (vagy több) haderő tíznapos bevetethetőségi készenlétnél; 200 000 harminc napon belül; és további 300 000 (vagy több) 30–180 napon belül. Jens Stoltenberg NATO-főtitkár szerint a hidegháború óta először fordul elő, hogy a szövetségesek „előre kijelölt erőkkel rendelkeznek majd konkrét szövetségesek védelmére”, hogy csiszolják a vészhelyzeti tervezést, és fejlett terepismereteket szerezzenek védelmi képességeik növelése érdekében.⁷⁸

Ezen túlmenően a balti-tengeri régióban az Egyesült Államok ígéretet tett arra, hogy növeli regionális rotációs telepítéseit, beleértve a páncélos, a légi, a légvédelmi és a különleges műveleti erőket. Washington továbbá ígéretet tett arra, hogy a regionális szövetségekkel való interoperabilitását képzési kezdeményezések révén fokozza.⁷⁹

⁷⁶ Jeroen van Wijngaarden: *Sea Change: The Rapid Revolution of Baltic Security After Russia's Invasion of Ukraine*. [online], 2023. 10. 07. Forrás: NATO Parliamentary Assembly Defence and Security Committee (DSC), 7 [2024.06.07.].

⁷⁷ Van Wijngaarden 2022: 7.

⁷⁸ Van Wijngaarden 2022: 7–8.

⁷⁹ Van Wijngaarden 2022: 8.

A 2023-as vilniusi NATO-csúcson a szövetségesek újból elkötelezték magukat amellett, hogy további harcképes erőket helyeznek el a NATO keleti szárnyán, és a meglévő többnemzeti harccsoportokat szükség esetén dandár méretű egységekre bővítik. Közvetlenül a csúcstalálkozó előtt, a bejelentett új nemzetbiztonsági stratégiája részeként Németország azt ígérte, hogy a jelenlegi 1000 katonáról egy dandárra (4000 katona) növeli a litvániai jelenlétét. Július 11-én Kanada és Lettország bejelentette, hogy a Lettországban működő többnemzeti harccsoportot egy dandárra kívánják növelni; Kanada mint vezető nemzet vállalta, hogy 2026-ig 800-ról 2200-ra növeli meglévő erőit. A csúcstalálkozót megelőző hetekben az Egyesült Államok, Németország és az Egyesült Királyság mind gyakorolták meglévő zászlóaljaik dandárra történő gyors növelését Lengyelországban, Litvániában és Észtországban.⁸⁰ A vilniusi csúcstalálkozón Észtország, Lettország és Litvánia nyilatkozatot írt alá a határokon átnyúló légtérbeli együttműködésről. Az összehangolt erőfeszítés „megfelelő légtérvolumeneket” hoz létre a NATO gyakorlataihoz, kiképzéséhez és más tevékenységekhez a balti-tengeri régióban.⁸¹

2024 júniusában Lengyelország, Litvánia, Lettország és Észtország felszólította az Európai Uniót, hogy építsen védelmi vonalat a blokk Oroszországgal és Fehéroroszországgal közös határa mentén, hogy megvédje az EU-t a katonai fenyegetésektől és más, Moszkvából érkező káros tevékenységektől. A négy ország vezetői szerint a projekthez minden tagország pénzügyi támogatására szükség lenne. Egy ilyen védelmi vonal kiépítésének költségeit a 700 km hosszú uniós határ mentén mintegy 2,5 milliárd euróra becsülték.⁸² (A határkerítések kiépítése emellett folyamatosan zajlik,⁸³ a lett–orosz határon például 2024 júniusáig 130 km kerítés készült el, ami a 283 km hosszú határszakasz 46%-át fedi le.⁸⁴)

Felhasznált irodalom

- Adamowski, Jarosław: *Latvia to Boost Defense Spending With Naval Missile, Himars Deals*. [online], 2023. 02. 14. Forrás: Defense News [2023. 12. 26.].
- Adamowski, Jarosław: *Lithuania Wants 54 New Tanks in Tweak to Land Forces Layout*. [online], 2023. 03. 15. Forrás: Defense News [2023. 12. 26.].
- Adamowski, Jarosław: *Estonia Buys HIMARS, as Eastern Allies Boost Artillery Arsenal*. [online], 2023. 12. 05. Forrás: Defense News [2023. 12. 26.].
- Aizsardzības nozares budžets*. [online]. Forrás: Aizsardzības ministrija [2024. 08. 11.].
- Andriukaitytė, Milena: *Valstybės gynimo taryba patvirtino Valstybės gynybos planą*. [online], 2023. 11. 06. Forrás: bernardinai.lt [2024. 05. 19.].
- Andriukaitytė, Milena: *Jakštas: Ministerija vertina galimybes palaipsniui atsisakyti rusų mokyklų*. [online], 2024. 01. 04. Forrás: lrt.lt [2024. 05. 19.].
- Armstrong, Martin: *The Countries Pulling Their Weight in Ukraine Aid*. [online], 2022. 10. 21. Forrás: Statista [2024. 05. 19.].

⁸⁰ Van Wijngaarden 2022: 10.

⁸¹ *Estonia, Latvia and Lithuania Strengthen Aerospace Cooperation*, [online], 2023. 07. 12. Forrás: NATO [2024. 06. 29.].

⁸² Strupczewski, Jan - Lewis, Matthew: *Poland, Baltics Call for EU Defence Line on Border With Russia, Belarus*. [online], 2024. 06. 26. Forrás: reuters.com [2024. 06. 29.].

⁸³ Chmielewski, Bartosz - Tarociński, Jacek: *The Baltic States and Finland: Fencing Themselves off From Russia and Belarus*. [online], 2023. 09. 15. Forrás: Centre for Eastern Studies/Ośrodek Studiów Wschodnich [2024. 06. 29.].

⁸⁴ *Uz Latvijas-Krievijas robežas izbūvēti 46% žoga*. [online], 2024. 06. 12. Forrás: sargs.lv [2024. 06. 29.].

- Baltic Customs Bodies Agree on Uniform Application of Sanctions on Russia.* [online], 2024. 01. 26. Forrás: Irt.lt [2024. 02. 10.].
- Baltic States Ban Vehicles With Russian License Plates in Line With EU Sanctions Interpretation.* [online], 2023. 09. 13. Forrás: Euronews [2024. 02. 10.].
- Brooks, Robin J.: *The Baltic Are Loud Supporters of Ukraine.* [online], 2023. 11. 20. Forrás: X [2024. 06. 29.].
- Budžeta izdevumus aizsardzībai audzēs straujāk, 2027. gadā novirzot līdz 3% no IKP.* [online], 2023. 12. 07. Forrás: lsm.lv [2024. 05. 21.].
- Cancian, Mark F. – Monaghan, Sean – Fata, Daniel: *Strengthening Baltic Security: Next Steps for NATO.* [online], 2023. 06. 27. Forrás: Center for Strategic & International Studies [2023. 12. 31.].
- Chiappa, Claudia: *Russia Claps Back at Latvia Amid Baltconnector Investigation.* [online], 2023. 10. 23. Forrás: Politico [2024. 05. 19.].
- Chmielewski, Bartosz – Tarociński, Jacek: *The Baltic States and Finland: Fencing Themselves off From Russia and Belarus.* [online], 2023. 09. 15. Forrás: Centre for Eastern Studies/Ośrodek Studiów Wschodnich [2024. 06. 29.].
- Clobes, Alexandra – Morwinsky, Oliver – Šimaitytė, Fausta (2024): *Baltic Bastions: New Defence Strategies for Lithuania, Latvia and Estonia.* [online], 2024. 01. Forrás: Konrad Adenauer Stiftung, 3 [2023. 12. 25.].
- Demidovs, Viktors: *Thousands of Russians May Be Asked to Leave Latvia From September.* [online], 2023. 08. 28. Forrás: lsm.lv [2024. 02. 11.].
- Dieziņa, Sandra: *Russian Goods Still Found in Latvia's Shops.* [online], 2024. 02. 07. Forrás: lsm.lv [2024. 02. 10.].
- Estonia, Latvia and Lithuania Strengthen Airspace Cooperation.* [online], 2023. 07. 12. Forrás: NATO [2024. 06. 29.].
- Estonia's Aid to Ukraine.* [online]. Forrás: Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Estonia [2024. 08. 11.].
- Estonia's Support to Ukraine.* [online], 2024. 01. 10. Forrás: Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Estonia [2024. 08. 11.].
- Hannén, Isabella – Jason C. Moyer: *Baltic States' Contributions to Ukraine.* [online], 2024. 01. 29. Forrás: Wilson Center [2024. 02. 11.].
- Indrek, Kiisler: *EDF Chief: Estonia's Defense Spending Could Rise to 5% of GDP in Coming Years.* [online], 2024. 04. 22. Forrás: err.ee [2024. 06. 02.].
- Istorinis sprendimas: Anušauskas ir Pistorius pasirašė planą dėl Vokietijos brigados dislokavimo Lietuvoje.* [online], 2023. 12. 18. Forrás: tv3.lt [2023. 12. 26.].
- Jačasuskas, Ignas: *Dėl pažeidimų rusų kanalo transliaciją nutrauks pusantrų metų?* [online], 2018. 02. 13. Forrás: diena.lt [2018. 03. 24.].
- Jačasuskas, Ignas – Beniušis, Vaidotas: *Radijo ir televizijos komisija uždraudė Lietuvoje retransliuoti RT programas.* [online], 2020. 07. 08. Forrás: LRT.lt [2023. 12. 26.].
- Jakučionis, Saulius: *Šimonytė: 2024 metų valstybės biudžetas – saiko biudžetas.* [online], 2023. 10. 04. Forrás: Irt.lt [2024. 02. 11.].
- Jurčenkaitė, Indrė (2024): *Kiek reikia Lietuvos poreikiams: viską išpildžius, gynybos biudžetas viršytų 3 proc. BVP.* [online], 2024. 02. 07. Forrás: delfi.lt [2024. 05. 20.].
- Kaminska, Alvina (2023): *Lithuania to Allocate €340 Mln in Aid to Ukraine in 2024.* [online], 2023. 10. 05. Forrás: Rubryka [2024. 02. 11.].
- Kariuomenė ruošiasi didžiausioms šių metų pratyboms „Perkūno griausmas 2024“, kviečiami ir aktyviojo rezervos kariai.* [online], 2024. 02. 02. Forrás: Irt.lt [2024. 05. 20.].
- Kremlin Propaganda Channel „RT“ Banned in Latvia.* [online], 2020. 06. 30. Forrás: lsm.lv, [2023. 12. 26.].
- Latvia Supports Ukraine.* [online], 2022. 04. 22. Forrás: Cabinet of Ministers of the Republic of Latvia [2024. 02. 11.].
- Lietuva ir Vokietija pasirašė brigados dislokavimo Lietuvoje veiksmų planą.* [online], 2023. 12. 18. Forrás: alfa.lt [2023. 12. 26.].
- Lietuva iš Švedijos ketina įsigyti mobilią trumpojo nuotolio oro gynybos sistemą.* [online], 2023. 12. 21. Forrás: Kauno diena [2024. 05. 20.].
- Lietuvos gynybos išlaidoms šiame skirta 2,76 proc. BVP.* [online], 2023. 10. 02. Forrás: Lietuvos rytas [2024. 05. 20.].
- Lietuvos muitinė: Rusijoje registruoti automobiliai iki kovo 11 dienos turi išvykti iš Lietuvos.* [online], 2024. 03. 01. Forrás: Lietuvos Respublikos muitinė [2024. 06. 29.].

- Lithuania Could Have Army Division Around 2030 – Chief of Defense.* [online], 2023. 01. 19. Forrás: The Baltic Times [2023. 12. 26.].
- Lithuania Provides New Military Aid Package to Ukraine. [online], 2023. 12. 20. Forrás: Ukrainska Pravda [2024. 02. 11.].
- Lithuania Transfers to Ukraine Military Technology Vital on the Battlefield.* [online], 2023. 11. 10. Forrás: Ministry of National Defence of the Republic of Lithuania [2024. 02. 11.].
- Lithuanian Influencer Launches €5M Crowdfunding to Gift Bayraktar Drone to Ukraine.* [online], 2022. 05. 25. Forrás: Irt.lt [2023. 12. 25.].
- Lithuania's Mod Drafts Conscription Amendments, Removing Exemption for Students.* [online], 2023. 08. 09. Forrás: Irt.lt [2025. 01. 04.].
- Mäekivi, Mirjam – Kersa, Kristina: *Experts Say Estonia Needs Civil Defense Service.* [online], 2023. 11. 23. Forrás: err.ee [2024. 06. 02.].
- Milevski, Lukas: *How Long Do the Baltic States Have? Planning Horizons for Baltic Defense.* [online], 2023. 07. 11. Forrás: Foreign Policy Research Institute [2023. 12. 25.].
- Minister Approves 2024–2027 Defense Plan.* [online], 2023. 07. 18. Forrás: err.ee [2024. 06. 01.].
- Obligātais aizsardzības dienests Latvijā būs. Pirmais iesaukums – jūlijā brīvprātīgi.* [online], 2023. 04. 05. Forrás: lsm.lv [2023. 12. 26.].
- Ots, Mait – Wright, Helen: *Interior Minister Threatens to Deport People Who Take Russian Citizenship.* [online], 2023. 11. 02. Forrás: ERR.ee [2024. 02. 11.].
- Pabriks: Krievijas armija ir novājināta; jebkādu jaunu uzbrukumu tā varētu spēt izvērst pēc diviem gadiem.* [online], 2022. 07. 16. Forrás: nra.lv [2023. 12. 26.].
- Par Valsts aizsardzības koncepcija apstiprināšanu.* [online], 2023. 10. 05. Forrás: Latvijas Republikas tiesību akti [2024. 08. 11.].
- Pevkur on Estonia's Defence Budget: We Must Contribute More of Our Common Wealth to Defence.* [online], 2023. 09. 27. Forrás: kaitseministeerium.ee [2024. 06. 01.].
- Pikelytė, Martyna: *NSGK pritarė jaunuoilus karinei tarnybai šaukti iš karto po mokyklos.* [online], 2024. 05. 15. Forrás: Irt.lt [2024. 05. 20.].
- Poland, Baltic States Want to Tighten EU Sanctions on Russia.* [online], 2024. 01. 23. Forrás: Polish Press Agency [2024. 02. 10.].
- President: Baltic Sea Should Be Closed if Russia Is Behind Balticconnector Case.* [online], 2023. 10. 23. Forrás: lsm.lv [2024. 02. 10.].
- Privalomiosios pradinės karo tarnybos pokyčiai – svarbus žingsnis visuotinio šaukimo link.* [online], 2023. 12. 12. Forrás: Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija [2024. 08. 12.].
- Rácz András (2014): Oroszország hibrid háborúja Ukrajnában. *KKI-tanulmányok*, 1, 1–20. Online: <https://docplayer.hu/6612943-Oroszorszag-hibrid-haboruja-ukrajnaban.html>
- Russian Armed Forces Near the Estonian Border.* [online], 2023. 02. 08. Forrás: Välisluureamet (Estonian Foreign Intelligence Service). [2023. 12. 26.].
- Saballa, Joe: *Estonia Sending All Its 155-mm Howitzers to Ukraine.* [online], 2023. 01. 24. Forrás: The Defense Post [2024. 02. 20.].
- Struna, Hugo: *Baltic States Want to Sanction Russian Food Imports Into the EU.* [online], 2024. 01. 24. Forrás: Euractiv [2024. 02. 10.].
- Strupczewski, Jan – Lewis, Matthew: *Poland, Baltics Call for EU Defence Line on Border With Russia, Belarus.* [online], 2024. 06. 26. Forrás: reuters.com [2024. 06. 29.].
- Suhoveckis, Gatis: *Saeima apstiprina jauno valsts aizsardzības koncepciju.* [online], 2023. 10. 05. Forrás: tv3.lv [2024. 05. 20.].
- Sytas, Andrius: *Estonia and Latvia Look To Purchase Mid-Range Air Defence From Germany.* [online], 2023. 05. 21. Forrás: reuters.com [2023. 12. 26.].
- Tapinas, Andrius: *Turkey Makes a Gift to Lithuania.* [online], 2022. 06. 02. Forrás: Twitter [2023. 12. 25.].
- Tešiasi ginčai dėl šauktinių reformos: galbūt į kariuomenę šaukti abiturientus?* [online], 2024. 02. 23. Forrás: delfi.lt [2024. 05. 20.].

- Tölgyesi Beatrix (2021): A balti országok EU-politikája a csatlakozástól napjainkig. In Dobrowiecki Péter – Stepper Péter (szerk.): *Az Európai Unió a 21. században*. Budapest: Antall József Tudásközpont, 306–324.
- Updated Information on the Amendments to the Immigration Law*. [online], 2023. 05. 17. Forrás: Office of Citizenship and Migration Affairs of the Republic of Latvia [2024. 08. 11.].
- Uz Latvijas-Krievijas robežas izbūvēti 46% žoga*. [online], 2024. 06. 12. Forrás: sargs.lv [2024. 06. 29.].
- Valiauskaitė, Aistė – Anilionytė, Jūratė: *Part-Time Student, Part-Time Soldier? Lithuania's Conscription Reform Comes Under Fire*. [online], 2023. 08. 15. Forrás: lrt.lt [2023. 12. 26.].
- Vandiver, John: *US Has 100,000 Troops in Europe for First Time Since 2005*. [online], 2022. 03. 15. Forrás: stripes.com [2024. 06. 23.].
- van Wijngaarden, Jeroen: *Sea Change: The Rapid Revolution of Baltic Security After Russia's Invasion of Ukraine*. [online], 2023. 10. 07. Forrás: NATO Parliamentary Assembly Defence and Security Committee (DSC) [2024.06.07.].
- Wright, Helen: *Estonia's Defense Budget to Reach 3.2 Percent of GDP in 2024*. [online], 2023. 09. 26. Forrás: err.ee [2024. 06. 02.].
- Каллас: Правительство планирует прекратить финансирование образования на русском языке*. [online], 2024. 01. 16. Forrás: Postimees [2024. 02. 11.].
- Кеффер, Лаура: *Литва возобновила закупки российского зерна после шестимесячного перерыва*. [online], 2024. 04. 17. Forrás: Коммерсант [2024. 06. 29.].
- Правительство приняло решение о постепенном отказе от русского языка как второго иностранного в школах*. [online], 2024. 04. 23. Forrás: delfi.lv [2024. 06. 29.].